

Ministru prezidenta Aigara Kalvīša uzruna Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības konferencē “Kā dzīvo darba cilvēks Latvijā?” 2005.gada 23.septembrī

Godātie konferences dalībnieki!

Šķiet, pēdējā laikā viens no biežākajiem sarunu tematiem ir mūsu dzīves līmenis. Inflācija, augošās cenas, darba algas – tas ir bijis dienas kārtībā praktiski ikvienā pēdējā gada valdības sēdē.

Nabadzība ir vārds, kas pēdējā laikā atkal ir parādījies mūsu sarunās. Cenas strauji tiecas sasniegt Eiropas līmeni. Algas tiek palielinātas, taču tās netiek līdzī cenu pieaugumam.

Jo straujāk attīstās valsts ekonomika, jo asāk sabiedrība uztver šīs attīstības blakus parādības. Taču vēsture rāda, ka reti kura valsts ir spējusi viegli un bez sāpēm izdzīvot lielos ekonomikas lēcienus.

Nav noslēpums, ka daudzos rādītājos mēs esam nabadzīgākā Eiropas Savienības valsts. Taču mēs paši esam izvēlējušies šādus atskaites punktu. Mēs esam gribējuši atrasties starp demokrātiskām un attīstītām Rietumu valstīm un tikt vērtēti pēc šo valstu kritērijiem.

Nabadzība, protams, ir relatīvs jēdziens. Un ir daudz veselīgāk uzstādīt sev augstāku latīņu, salīdzināt sevi ar stiprākajiem un bagātākajiem, tiekties būt starp līderiem. Smieklīgs šobrīd izskatītos tas politiķis, kas salīdzinātu mūsu dzīves līmeni ar to, kāds valda daudzās bijušās PSRS republikās. Un tas ir loģiski – mums šobrīd ir citi kritēriji.

Pirms runāt par konkrētiem darbiem, ko uzsākusi šī valdība, es gribu paskaidrot dažas lietas.

Nabadzība, tāpat kā bagātība, nerodas vienā dienā. Valstis, tautas, uzņēmumi nekļūst bagāti vienā mirklī. Tas ir ilgstošs process. Ja šodien mēs esam nabadzīgākā valsts Eiropas Savienībā, tad tas nav tāpēc, ka mēs vakar būtu pieņēmuši kādu kļūdainu lēmumu. Bagātību rada ilgstošs darbs un pareizi lēmumi. Daudzu kļūdainu lēmumu summa un bezdarbība rada nabadzību.

Ir svarīgi saprast, kas ir tie iemesli, kāpēc mēs esam tur kur esam. Kur ir mūsu kļūdas, kas ir bijis mūsu vājums. Ja mēs to nesapratīsim tagad, nekas mūs nevar pasargāt no kļūdām nākotnē.

No pirmās dienas, kopš es esmu amatā, es esmu visās auditorijās visus aicinājis uz divām lietām.

Pirmā ir nekarot savā starpā. Man šķiet acīmredzami, ka tieši tas ir veids, kā mēs esam novājinājuši savu tautu un valsti. Bieži strīdoties un karojot vienam ar otru, nemitīgi skaužot un neļaujot strādāt. Ķīviņos un domstarpībās mēs esam izšķieduši to laiku un enerģiju, ko citas tautas ir veltījušas savas labklājības celšanai.

Strīdi bremsē attīstību. Tas ir fakts. Manuprāt, galvenais, kas mums tagad jāpanāk, ir pārorientācija uz sadarbību, līdzdalību, savstarpēju atbalstu un solidaritāti. Tikai tā maza tauta var būt stipra.

Un otra lieta. Kopš es esmu amatā, es visus esmu aicinājis domāt par to, kas ir latviešu stiprās un vājās puses, ar ko jārēķinās, veidojot valsts politiku. Esmu pārliecināts, ka jau šodien mums lielāka uzmanība jāvelta zinātnei, kultūrai, mākslai, tām nozarēm, kurās mēs esam stipri. Un šai uzmanībai ir jābūt ilgstošai, vērstai uz nākotni – uz desmit, divdesmit, piecdesmit gadiem. Te nepietiek ar tekošā budžeta caurumu salāpīšanu.

Ja politiķi karo savā starpā un katru gadu ir cita valdība, tad šāda valdība domā tikai viena gada budžeta perspektīvā. Lūk, tas tad arī rada nabadzību. Mūsu materiālās nabadzības cēlonis ir domāšanas nabadzība.

Vienas dienas politiķis ir spiests iztērēt to, ko tajā brīdī var iztērēt. Nedomājot par ilgtermiņa attīstību, rodas nabadzība. Un šī ķēde turpinās – nabadzība noved pie populisma un nepareiziem politiķu lēmumiem. Pie nekompetentiem, vājiem, lēmumiem, kas pieņemti bailēs no nabadzības.

Taču, ja politiķi sāk pieņemt emocionālus un populistiskus lēmumus, nabadzība ir garantēta. Populisms garantē nabadzību! Tas ir iemesls, kāpēc es, kamēr būšu valdības vadītājs, nepieļaušu populismu.

Neuztveriet to kā konfrontāciju, katram ir visas tiesības prasīt lielāku algu, katram ir tiesības dzīvot labāk un pēc visiem cilvēceības likumiem tam tā arī būtu jābūt.

Taču es esmu sliktā daktera lomā, es esmu tas, kurš ir spiests teikt, ka šo slimību neārstē ar saldām konfektēm. Ar nabadzību ir tāpat kā ar slimībām. Mūsu valsts ir slima ar savstarpēju neuzticēšanos, populismu un bieži neprofesionalitāti, pieņemot valstiski svarīgus lēmumus. Es varētu nosaukt virkni tādu lēmumu, bet es to nedarīšu. Vainīgo meklēšana nav konstruktīva īpaši tāpēc, ka liela daļa šo cilvēku ir tie, ar kuriem mums tāpat ir un būs jāstrādā kopā.

Ko tad mēs varam izdarīt? Pēdējā laikā parādās uzskats, ka tad, ja visu regulē Eiropas direktīvas, valstij vairs nav tik daudz monetāru un fiskālu instrumentu kā agrāk. Lielākā daļa regulāciju ir fiksētas un nemaināmas.

Tā ir tikai daļa patiesības. Latvija ir tikai ieguvusi un turpina iegūt no tā, ka mēs esam kļuvuši par pilnvērtīgu Eiropas valsti. Tas, ko mēs šajos apstākļos varam darīt, ir rūpēties par vairākām lietām.

Pirmais, attīstības tempu noturēšana. Otrs, konkurētspējas palielināšana, lai garantētu ilgtspējīgu attīstību. Trešais, to sociālo grupu aizsardzība, kuras cieš vissāpīgāk no attīstības negatīvajiem blakus efektiem. Tas ir algu, pensiju un pabalstu jautājums.

Nākamā gada budžets būs īpaši nozīmīgs. Nekad vēl līdz šim, neviena Latvijas valdība nebūs nodrošinājusi tik lielus algu pielikumus, tik daudzām grupām vienā gadā. Ārsti un medmāsas, skolotāji, tiesneši un tiesu izpildītāji, arhivāri, bibliotekāri, virsdiriģenti, tautas pašdarbības kolektīvu vadītāji, citi kultūras darbinieki, policisti – tiem visiem ir plānots algu pielikums. Daudzi no nosauktajiem nav apmierināti ar to,

cik šie pielikumi ir lieli. Es varu to saprast.

Bet es gribētu, lai ikviens iedomātos sevi valdības vadītāja vai ministru vietā. Es gribētu, lai iemācītos atbildību ne tikai par savu ģimeni, bet par visu valsti un tās nākotni.

Ir dzirdēts, ka mazās algas daudzus skolotājus vai policistus spiedīs aiziet no darba. Braukt uz Īriju un strādāt tur. Protams, ja visi policisti aizies no darba, valstī iestāsies haoss. Tā arī ir taisnība. Un tad, ja no darba aizies skolotāji? Un tad, ja no darba aizies tiesneši? Ja visi aizbrauks uz Īriju, tad šurp atbrauks ukraiņi, moldāvi, vjetnamieši. Un viņi šeit strādās. Un tad, ja nevienam šī valsts nerūpēs, tad šai valstij nebūs nākotnes. Mani tas uztrauc tik pat stipri, cik jūs.

Un es domāju, ka izeja ir tikai viena. Strādāt pēc labākās sirdsapziņas, neizmirstot, ka šī ir mūsu valsts, mūsu dzimtene. Braucot peļņā uz ārzemēm, mēs nopelnam tikai sev un savai ģimenei. Strādājot Latvijā, mēs strādājam arī tam, lai turpinātos Latvijas valsts, latviešu tauta un valoda.

Valdība, veidojot nākamā gada budžetu, ir strādājusi pēc labākās sirdsapziņas. To es varu jums apliecināt. Mēs esam pieņēmuši sarežģītus un grūtus lēmumus. Daudzi eksperti apgalvo, ka šādas inflācijas apstākļos pareizi būtu nepalielināt algas.

Pareizi būtu visas algas iesaldēt vismaz uz gadu. Mēs tomēr esam izšķīrušies palielināt algas vismazāk nodrošinātajām grupām, palielinām pensijas, jo esam pārliecināti, ka ekonomikas attīstības motors un nodokļu iekasēšana, kas uzlabojas ar katru mēnesi, un kļūs vēl efektīvāka pēc sākumdeklarācijas ieviešanas, dos mums instrumentus, kas mazinās inflācijas un ekonomikas pārkaršanas draudus.

Mums priekšā ir ļoti grūts periods, kas prasīs ļoti daudz zināšanu un kompetences. Mēs rūpīgi izsvērām ekspertu viedokļus un izvēlējamies atteikties no algu iesaldēšanas. Mēs paļaujamies uz sabiedrības pilnīgu atbalstu un sapratni.

Šī valdība, šobrīd ir sagatavojusi lielāko algu pielikumu Latvijas vēsturē. Uzskatu, ka budžeta projekts, kas sagatavots valdībā ir šobrīd labākais iespējamais. Tas ir projekts, kas balstīts profesionālos lēmumos un saprātīgos kompromisos.

Paldies!